

İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
Journal of the Human and Social Science Researches
[2147-1185]

10 th Years

[itobiad], 2021, 10 (4): 3868-3883

**2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip
Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme**

An Evaluation of Imam Hatip Secondary / High Schools in the
Statistics of the Ministry of Education after 2012

Tuncay KARATEKE

Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Assoc. Prof., Fırat University, Faculty of Theology

tkarateke@firat.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-0061-1405

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 13.04.2021
Kabul Tarihi / Accepted : 31.12.2021
Yayın Tarihi / Published : 31.12.2021
Yayın Sezonu : Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season : October-November-December

Atıf/Cite as: Karateke, T. (2021). 2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 10 (4) , 3868-3883 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/66167/915541>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme

Öz

Bu çalışma, 2012 yılında eğitimde yaşanan gelişmeler sonrası imam hatip ortaokullarının ve liselerinin mevcut durumunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle bu okulların Türk Eğitim Sistemi içerisindeki oranlarına yönelik bir sonuca ulaşmak hedeflenmektedir. Çalışmada veriler, nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman incelemesi ile elde edilmiştir. Elde edilen verilere göre, bu süreçte imam hatip ortaokulu binalarının oranı 3 kat artmış, ortaokullar içindeki payı %17,83'e yükselmiştir. Bu okullardaki öğrencilerin ortaokul öğrencileri içerisindeki oranı ise %13,63'e ulaşmıştır. İmam hatip ortaokullarının yaklaşık dörtte üçü yeni bir okul olarak açılmıştır. İmam hatip liselerinin bina sayısı da bu süreçte ortalama iki kat artmıştır. İmam Hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilerin ortaöğretimde öğrenim gören öğrenciler içerisindeki oranı 2014-2015 öğretim yılında %11,74'e ulaşmıştır. 2014-2015 öğretim yılından itibaren ise bu oran genel olarak gerilemeye başlamıştır. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi (AÖİHL) öğrencilerine ilişkin sayısal veriler 2014-2015 öğretim yılından itibaren diğer imam hatip liseleri verileriyle beraber yayınlanmaya başlanmıştır. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin açık öğretim öğrencileri içerisindeki oranı ortalama %8'dir. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin tüm imam hatip lisesi öğrencileri içerisindeki oranı ise %15'tir. Ortaokul ve liselerde erkek öğrenci sayısı kız öğrenci sayısından fazla olmasına rağmen imam hatip okullarında (ortaokul, lise ve açık öğretim) kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısından daha fazladır. Araştırmada elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, 2012 yılından itibaren imam hatip ortaokulları ve liselerinin bina ve öğrenci sayılarında artış olduğu görülmektedir. Ancak bu artışın son yıllarda durduğu, kısmen gerilemenin başladığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı İstatistikleri, İmam Hatip Liseleri, İmam Hatip Ortaokulları, Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi.

An Avaluation of Imam Hatip Scondary / High Schools in the Statistics of the Ministry of National Education after 2012

Abstract

This study aims to analyze the current situation of imam hatip secondary schools and high schools after the developments in education in 2012. Thus, it is aimed to reach a conclusion regarding the ratio of these schools in the Turkish Education System. The data in the study were obtained by

document analysis, which is one of the qualitative research techniques. According to the data obtained, in this process, the proportion of Imam Hatip secondary school buildings increased by 3 times and its share in secondary schools reached 17,83%. The share of students in these schools among secondary school students reached 13,63%. About three quarters of Imam Hatip secondary schools were opened as a new school. The number of buildings in IHL Schools has doubled on average in this process. The rate of students studying at Imam Hatip high schools among students which studied at secondary high schools reached 11,74 percent in the 2014-2015 academic year. Since the 2014-2015 academic year, this rate has started to decline in general. Numerical data on AÖİHL students have been published together with other imam hatip high schools data since the 2014-2015 academic year. The average rate of AÖİHL students among open education students is 8%. The share of AÖİHL students among all IHL students is 15%. Although the number of male students in secondary and high schools is higher than that of female students, the number of female students in imam hatip schools is higher than that of male students. When the results obtained in the research are evaluated in general, it is seen that there has been an increase in the number of buildings and students of imam hatip secondary schools and high schools since 2012. However, it is understood that this increase has stopped and even partially regressed in recent years.

Keywords: Religious Education, Statistics of the Ministry of Education, Imam Hatip High Schools, Imam Hatip Secondary Schools, Open Education Imam Hatip High School.

Giriş

İmam hatip okulları Türkiye Cumhuriyeti'nin temel kurumlarından biridir. Cumhuriyet tarihinin bir parçası olan bu okullar, günümüze kadar 5 kırılma sürecinden geçerek gelmiştir (Özgür, 2015, s. 43-47). Bunlar; (1) kuruluş dönemi (1924-1930), (2) oluşum ve büyüme dönemi (1951-1973), (3) dönüşüm ve gelişme dönemi (1973-1997), (4) zayıflama ve gerileme dönemi (1997-2002), (5) canlanma ve yenilenme dönemi (2002'den günümüze). Kuruluş evresi 3 Mart 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkartılmasıyla başlamış, 1929-1930 öğretim yılında çeşitli gerekçelerle okulların kapanmasıyla son bulmuştur (Cebeci, 2005, s. 171; Ayhan, 2014, s. 58; Öcal, 2017, s. 138-143). Bu dönemde imam hatip okulları ilkokula dayalı süresi 4 yıl olarak kalmıştır (Ergin, 1977, s. 2124). Oluşum ve büyüme dönemi ilk adımları 1949 yılında imam hatip kurslarının açılmasıyla başlamış fakat bu kursların işlevsiz olduğunun anlaşılmasıyla yerini 1951 yılında dört yıllık ortaokul düzeyinde imam hatip okullarına bırakmıştır. Ortaokulların mezun vermesiyle üç yıllık lise kısmı açılmış, böylece yedi yıllık imam hatip okulları gelişmeye ve büyümeye başlamıştır. 1973 yılında

imam hatip okullarına lise statüsü verilince 1997 yılına kadar dönüşüm ve gelişme dönemi yaşamıştır (Ayhan, 2014, s. 175-211). 1997 yılında zorunlu sekiz yıllık eğitim ile orta kısımlarının kapanması ve akabinde üniversiteye girişte katsayı uygulaması imam hatiplerin zayıflamasına ve gerilemesine neden olmuştur (Öcal, 2007, s. 540-546). 2002 yılıyla birlikte Türkiye'deki siyasi atmosferin etkisiyle canlanma ve yenilenme dönemine giren imam hatipler için asıl canlanma 2012 yılında olmuştur. 2012 yılında katsayı sorunun ortadan kaldırılması ve 4+4+4 şeklinde Türk eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesiyle imam hatiplerin orta kısımları yeniden açılmıştır. 11 Nisan 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 6287 sayılı "İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile imam hatip ortaokullarının lise bünyesinde veya müstakil olarak açılmasına fırsat vermiştir (Öcal, 2013, s. 368). Bu dönemde, MEB imam hatip liselerini meslek lisesi kategorisinden çıkarmış, bütün imam hatip liselerini Anadolu İmam Hatip Lisesine çevirmiştir. Yine bu süreçte proje liseleri olarak kurumsallaşmasına fırsat verilmiş, uluslararası imam hatip liseleri ve yurt dışı programı uygulayan imam hatip liseleri açılmıştır. Bu dönemdeki bir başka önemli gelişme ise 2017 yılında Açık Öğretim İmam Hatip Lisesinin kurulmuş olmasıdır (Karateke, 2020, s. 47-48). Bu açıdan 2012 yılı imam hatiplerle ilgili önemli bir dönüm noktasının olduğu yıldır. Bu tarihten itibaren imam hatiplerin Türk eğitim sistemi içerisinde niceliksel olarak nasıl bir seyir gösterdiğini ortaya koyan çalışmalara ihtiyaç vardır.

2012 sonrası imam hatip okulları üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında (kitap, tez, makale) öğretmen ve yöneticiler, imam hatip okullarında müfredat ve öğretim, psikoloji/din psikolojisi açısından imam hatip öğrencisi, imam hatiplik algısı, imam hatiplerin yetkinliği, imam hatip okullarının diğer paydaşları, tarihsel bağlam açısından imam hatipler, sosyo-politik bir olgu olarak imam hatipler, karşılaştırmalı çalışmalar gibi konuların işlendiği görülmektedir (Kaya, vd., 2020, s. 88-93).

Fakat 2012 sonrası süreçte doğrudan imam hatip okullarının Türk milli eğitimi içerisindeki niceliksel durumunun değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu okulların niceliksel olarak nasıl bir seyir izlediğinin değerlendirilmesi, bu okulların geleceği açısından politika üretenlere yön vermesi noktasında önemlidir. Yine kamuoyunda bu okulların niceliksel durumuyla ilgili fikir sahibi olmak isteyenlere veri sağlaması açısından önemlidir. Böylece araştırmanın problemi, 2012 sonrası MEB istatistiklerine göre imam hatip ortaokullarının ve liselerinin niceliksel durumu nasıl bir seyir göstermektedir? şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, 2012 sonrası MEB istatistiklerine göre imam hatip ortaokulları ve liselerinin niceliksel durumunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İmam hatip ortaokuluna ait binaların niceliksel durumu nedir?
2. İmam hatip ortaokuluna devam eden öğrencilerin, ortaokul öğrencileri içerisindeki oranı nasıl bir seyir izlemektedir?
3. İmam hatip liselerine ait binaların niceliksel durumu nedir?
4. İmam hatip liselerine devam eden öğrencilerin, ortaöğretim öğrencileri içerisindeki durumu nedir?
5. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi (AÖİHL) öğrencilerinin niceliksel durumu nedir?

Yöntem

Bu araştırma, 2012 sonrası MEB resmi istatistiklerinde imam hatip okullarıyla ilgili verilen istatistiksel bilgilerin incelenmesi amaçlamıştır. Araştırmanın amacı çerçevesinde nitel araştırmalarda veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi/analizi araştırılması amaçlanan olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin/kaynakların analizini içerir. Doküman incelemesinde hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırmanın amacıyla yakından ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187-188).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada elde edilen veriler Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının web sitesinde yer alan 2012 sonrası yayınlanan resmi istatistiklerinden elde edilmiştir. İlgili belgeler bilgisayara indirilmiş, imam hatip ortaokulları ve liselerine ilişkin verilen bina ve öğrenci sayıları araştırmanın amacı çerçevesinde analiz edilmiştir. Ortaokul ile liselerin binaları ve binaların diğer okul binaları içerisindeki oranının yıllara göre artışı hesaplanarak tablo halinde sunulmuştur. Yine ortaokul ve liselerdeki öğrencilerin sayısı ve bunların diğer öğrenciler içerisindeki oranı yıllara göre hesaplanarak tablo halinde verilmiştir. Ayrıca tabloda öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgilere de yer verilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 2012 sonrası MEB istatistiklerinde imam hatip ortaokullarına ve liselerine ilişkin okul, öğrenci sayıları, bunların ortaokul ile ortaöğretim içerisindeki oranları yer almaktadır.

2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Sayısal Veriler

İmam hatip ortaokulları (müstakil, lise bünyesinde) ve bunların ortaokullar içerisindeki oranı tablo 1’de gösterilmektedir:

Tablo 1. İmam Hatip Ortaokullarının Genel Ortaokulları İçerisindeki Okul Sayılarına İlişkin Veriler

Yıl	Ortaokul		İHL Ortaokul		Oran%
	Müstakil	Lise Bünyesinde	Toplam		
2012-2013	16 987	730	369	1 099	6,47
2013-2014	17 019	946	415	1 361	7,99
2014-2015	16 969	1 219	378	1 597	9,41
2015-2016	17 343	1 622	339	1 961	11,30
2016-2017	17 879	2 326	345	2 671	14,93
2017-2018	18 745	2 859	427	3 286	17,53
2018-2019	18 935	2 847	547	3 394	17,92
2019-2020	19 268	2 822	615	3 437	17,83
2020-2021	19 025	2 758	669	3 427	18,01

Kaynak: Bu veriler MEB 2012-2013/2020-2021 yıllarında yayımlanan resmi istatistiklerden elde edilerek düzenlenmiştir. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Tablo 1’de de görüldüğü gibi 2012-2013 yılında yeniden açılan imam hatip ortaokulları, açıldığı ilköğretim yılında müstakil (730) ve lise bünyesinde (369) olmak üzere toplam 1.099’dur. 2012-2013 öğretim yılında 16.987 ortaokul içerisinde imam hatip ortaokullarının oranı %6,47’dir. 2017-2018 öğretim yılına kadar sürekli artan okul oranı, bu öğretim yılından sonra ise sabit kaldığı görülmektedir. İmam hatip ortaokullarının ortalama dörtte üçü müstakil olarak açılmıştır.

İmam hatip ortaokullarında öğrenim gören erkek ve kadın öğrenci sayıları ile bunların ortaokul öğrencileri içerisindeki oranı tablo 2’de gösterilmektedir:

Tablo 2. Ortaokul İçerisindeki İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerine İlişkin Sayısal Veriler

Yıl	Ortaokul			İHL Ortaokul			Oran%
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
2012-2013	2 815 534	2 751 452	5 566 986	48 348	46 119	94 467	1,69
2013-2014	2 762 595	2 715 804	5 478 399	119 131	120 884	240 015	4,38
2014-2015	2 670 118	2 607 989	5 278 107	187 636	198 194	385 830	7,31
2015-2016	2 635 412	2 576 094	5 211 506	250 241	274 054	524 295	10,06
2016-2017	2 827 822	2 726 593	5 554 415	307 795	344 159	651 954	11,73

2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme

2017-2018	2 841 520	2 748 614	5 590134	340 401	382 707	723 108	12, 93
2018-2019	2 857 143	2 769 932	5 627 075	358 859	402 426	761 785	13, 53
2019-2020	2 885 444	2 816 120	5 701 564	366 478	410 961	777 439	13, 63
2020-2021	2 653 819	2 559 150	5 212 969	338 434	375 863	714 297	13,70

Kaynak: Bu veriler MEB 2012-2013/2020-2021 yıllarında yayımlanan resmi istatistiklerden elde edilerek düzenlenmiştir. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Tablo 2’de görüldüğü gibi 2012 sonrası imam hatip ortaokulu öğrenci sayısı 94.467’dir. Bu sayı toplam 5.566.986 ortaokul öğrencisi içerisindeki oranı %1,69’dur. Açıldığı yıldan 2020-2021 öğretim yılına kadar öğrenci sayısında sürekli artış olduğu görülmektedir. Fakat 2017-2018 öğretim yılından itibaren artış hızı yavaşlamış kısmen de durakladığı anlaşılmaktadır. 2020-2021 öğretim yılı itibarıyla imam hatip ortaokuluna devam eden öğrencilerin diğer ortaokul öğrencileri içerisindeki oranı %13,70’e ulaşmıştır. Yine tabloda genel ortaokullar içerisinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daima fazla olduğu görülürken 2013-2014 öğretim yılından itibaren imam hatip ortaokullarında kız öğrenci sayısının erkek öğrencilerden daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

2012 yılından sonra imam hatip ortaokulları müstakil ve lise bünyesinde açılabilir. 2012-2013 öğretim yılından beri öğrencilerin müstakil ve lise bünyesindeki ortaokullara yönelişleri tablo 3’te gösterilmektedir:

Tablo 3. İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Ortaokullara Göre Sayısal Dağılımı

Yıl	Müstakil			Lise Bünyesinde		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2012-2013	34 103	32 482	66 585	14 245	13 637	27 882
2013-2014	93 004	91 057	184 061	26 127	29 827	55 954
2014-2015	158 442	162 594	321 036	29 194	35 600	64 794
2015-2016	221 353	237 644	458 997	28 888	36 410	65 298
2016-2017	282 476	307 162	589638	25 319	36 997	62 316
2017-2018	307 782	333 811	641 593	32 619	48 896	81 515
2018-2019	314 326	339 534	653 860	44 533	63 392	107 925
2019-2020	317 120	341 205	658 325	49 358	69 756	119 114
2020-2021	286 641	304 641	591 332	51 793	71 172	122 965

Kaynak: Bu veriler MEB 2012-2013/2020-2021 yıllarında yayımlanan resmi istatistiklerden elde edilerek düzenlenmiştir. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Tablo 3'te görüldüğü gibi imam hatip ortaokullarında öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu müstakil imam hatip ortaokullarını tercih etmektedir. Öğrencilerin daha çok müstakil imam hatip ortaokullarını tercih etmesinde müstakil ortaokul sayısının daha fazla olmasından kaynaklanabilir (bkz. Tablo 1). Müstakil imam hatip ortaokullarında 2014-2015 öğretim yılından itibaren kız öğrenci sayısı daha fazla iken lise bünyesindeki imam hatip ortaokullarında 2013-2014 öğretim yılından itibaren kız öğrenci sayısı daha fazladır. Bu durum günümüze kadar da bu şekilde devam etmiştir. Her iki imam hatip ortaokulunda öğrenci sayısı sürekli artmakla birlikte 2020-2021 öğretim yılına kadar lise bünyesindeki öğrenci sayısı ortalama dört buçuk kat artarken müstakil imam hatip ortaokullarında ortalama dokuz kat artış olduğu görülmektedir. Dolayısıyla 2012 sonrasında müstakil imam hatip ortaokul öğrencilerinin artışı lise bünyesindeki imam hatip ortaokul öğrencilerinin artışından fazla olmuştur.

2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Liselerine İlişkin Sayısal Veriler

2012 sonrası imam hatip liselerinin okul sayıları tablo 4'te gösterilmektedir:

Tablo 4. İmam Hatip Liselerinin Ortaöğretim İçerisindeki Okul Sayılarına İlişkin Sayısal Veriler

Yıl	Ortaöğretim	İHL	Oran%
2012-2013	10 418	708	6,46
2013-2014	10 955	854	7,59
2014-2015	9 061	1 017	11,22
2015-2016	10 550	1 149	10,89
2016-2017	11 076	1 452	13,10
2017-2018	11 783	1 605	13,62
2018-2019	12 506	1 624	12,98
2019-2020	13 046	1 651	12,65
2020-2021	12 972	1 673	12,89

Kaynak: Bu veriler MEB 2012-2013/2020-2021 yıllarında yayımlanan resmi istatistiklerden elde edilerek düzenlenmiştir. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Tablo 4'te görüldüğü gibi 2012-2013 öğretim yılında imam hatip liselerine ait okul binası 708'dir. İmam hatip liselerine ait okul binalarının ortaöğretim binaları içerisindeki oranı ise %6,46'dır. 2020-2021 öğretim yılında bu oran %12,89'a çıkmıştır. Ortaöğretim içerisindeki oranı 2 kat artmıştır. Fakat okul sayısında son yıllarda duraklamanın olduğu görülmektedir.

2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme

2012 sonrası imam hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilere ilişkin sayısal veriler ve imam hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilerin ortaöğretim içerisindeki oranı tablo 5'te gösterilmektedir:

Tablo 5. Ortaöğretim İçerisindeki İmam Hatip Lisesi Öğrencilerine İlişkin Sayısal Veriler

Yıl	Ortaöğretim			İHL			Oran
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
2012-2013	2 643 414	2 352 209	4 995 623	180 240	200 531	380 771	7,62
2013-2014	2 859 482	2 560 696	5 420 178	227 065	247 031	476 096	8,78
2014-2015	2 988 928	2 702 143	5 691 071	299 120	369 261	668 381	11,74
2015-2016	3 047 142	2 760 501	5 807 643	297 607	3679 600	677 205	11,66
2016-2017	3 126 022	2 723 948	5 849 970	284 218	361 100	645 318	11,03
2017-2018	2 985 179	2 704 248	5 689 427	279 445	348 058	627 503	11,03
2018-2019	3 014 072	2 635 522	5 649 594	266 692	339 177	605 869	10,75
2019-2020	2 985 118	2 645 534	5 630 652	269 681	340 326	610 007	10,83
2020-2021	3 316 001	3 002 601	6 318 602	297 499	369 464	666 963	10,55

Kaynak: Bu veriler MEB 2012-2013/2020-2021 yıllarında yayımlanan resmi istatistiklerden elde edilerek düzenlenmiştir. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Tablo 5'te görüldüğü gibi 2012-2013 öğretim yılında imam hatip lisesi öğrenci sayısı 380.771'dir. Bu öğrencilerin toplam ortaöğretim öğrencileri (4.995.623) içerisindeki oranı ise %7,62'dir. 2019-2020 öğretim yılında ise bu oran %10,83'e çıkmıştır. Tabloda da görüldüğü gibi son yıllarda öğrenci sayısında artışın durduğu ve bir duraklamanın olduğu görülmektedir. Tabloda dikkat çeken bir diğer veri ise 2014-2015 öğretim yılında, diğer yıllardan farklı olarak öğrenci sayısı bir önceki yıla göre ortalama %3 artış gösterdiği görülmektedir. Bu artış oranının Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin bu dönemle birlikte imam hatip lisesi öğrencileriyle birlikte değerlendirilmelerinden kaynaklandığı söylenebilir (bkz. Tablo 6). Yine tabloda ortaöğretim öğrencileri içerisinde erkek öğrencilerin kızlardan daha fazla olduğu görülürken imam hatip liselerinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir.

2014-2015 öğretim yılından itibaren yayımlanan istatistiklerde Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine (AÖİHL) ilişkin sayısal veriler, imam hatip liseleri içerisinde "Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi" şeklinde bir alt başlık olarak yer vermeye başlanmıştır. AÖİHL öğrencilerine ilişkin sayısal veriler ve açık öğretim öğrencileri içerisindeki oranı tablo 6'da gösterilmektedir:

Tablo 6: Açık Öğretim Liseleri ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi Öğrencilerine İlişkin Sayısal Veriler

Yıl	Ortaöğretim Düzeyindeki Açık Öğretim Öğrenci Sayısı			Açıköğretim İHL			Oran %
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
2014-2015	823 856	646 578	1 470 434	40 723	81 215	121 938	8,29
2015-2016	870 397	665 738	1 536 135	40 894	40 441	121 335	7,89
2016-2017	902 126	652 812	1 554 938	51 717	87 085	138 802	8,92
2017-2018	813 072	582 549	1 395 621	42 510	70 187	112 697	8,07
2018-2019	807 615	582 322	1 389 937	42 902	64 965	107 867	7,76
2019-2020	768 641	592 526	1 361 167	42 931	62 229	107 160	7,87
2020-2021	780 504	671 827	1 452 331	39 055	52 887	91 942	6,33

Kaynak: Karateke, 2020, s. 58; MEB İstatistikleri 202-2021.

Tablo 6’da görüldüğü gibi 2014-2015 öğretim yılında 40.723 erkek, 81.215 kadın olmak üzere toplam 121.938 Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencisi bulunmaktadır. Bu öğrencilerin açık öğretim öğrencileri içerisindeki oranı ise %8,29’dur. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin, açık öğretim öğrencileri içerisindeki oranı ise son üç yılda kısmen gerilediği söylenebilir. 2020-2021 öğretim yılında 666.963 olan imam hatip öğrencileri içerisinde 91.942 öğrenci Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencisidir (tablo 5 ve 6’yı karşılaştırınız). Dolayısıyla imam hatip lisesi öğrencilerinin ortalama altıda biri Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi içerisinde yer almaktadır. Yine tabloda görüldüğü gibi ortaöğretim düzeyinde açık öğretim öğrencileri içerisinde erkek öğrencilerin sayısı kadın öğrencilerden daha fazla olduğu görülürken, Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi’nde ise kadın öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerden daha fazladır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma, 2012 sonrası imam hatip ortaokulları ve liselerinin mevcut durumunu MEB istatistiklerine göre değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme

MEB istatistikleri içerisinde imam hatip liseleri ve imam hatip ortaokullarına ait okul, öğrenci ve öğretmenlere ilişkin verilerin yayımlandığı görülmüştür. 2014-2015 öğretim yılından itibaren ise Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine ait verilerin yayımlandığı anlaşılmaktadır. MEB istatistiklerinde farklı proje uygulayan imam hatip liselerinin öğrencilerine ve okullarına ilişkin verilere rastlanmamıştır.

Araştırmanın amaçlarından biri olan 2012 sonrası yeniden açılan imam hatip ortaokullarına ait binaların niceliksel durumuna bakıldığında, okulların açıldığı öğretim yılında (2012-2013) 1.099 olduğu, bu sayının toplam ortaokullar (16.987) içindeki oranının ise %6,46 olduğu görülmüştür. İmam hatip ortaokullarının, ortaokullar içerisindeki oranı 2020-2021 öğretim yılına kadar ortalama 3 kat artarak %18,01'e ulaşmıştır. İmam hatip ortaokullarındaki okulların sayısal artışının ise son dört yıl içerisinde durakladığı görülmektedir. İmam hatiplerin 2012 öncesi dönemler içerisinde öğrenci ve bina olarak en fazla geliştiği dönem olan dönüşüm ve gelişme döneminde (1973-1997), ortaokul sayısı (1996-1997) 601'dir (lise bünyesinde) (Öcal, 2013, s. 256;). Bu rakamların genel ortaokul (9.830) (MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007) içerisindeki oranı ise %6,11'dir. Dolayısıyla imam hatip ortaokullarının dönüşüm ve gelişme dönemine göre ortalama üç kat artışı görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer amacı; imam hatip ortaokuluna devam eden öğrencilerin, ortaokul öğrencileri içerisindeki oranının ne olduğuna ilişkindir. Bu çerçevede 2012 sonrası imam hatip ortaokulları açıldığı ilk yıl öğrenci sayısının 94.467 olduğu görülmüştür. Bu sayının toplam ortaokul öğrencileri (5.566.986) içerisindeki oranı %1,69'dur. Sürekli olarak artan öğrenci oranı 2020-2021 yılında %13,70'e ulaşmıştır. Bu artışın son yıllarda durakladığı görülmektedir. Dönüşüm ve gelişim döneminde (1973-1997), imam hatip ortaokulu öğrenci sayısı (1996-1997) 107.754'tür (lise bünyesinde) (Öcal, 2013, s. 256; Ünsür, 2005, s. 184). Bu dönemde imam hatip ortaokul öğrencilerinin genel ortaokul öğrencileri (2.622.594) (MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007) içerisindeki oranı %4,1'dir. Dolayısıyla 2012 sonrası dönemde imam hatip ortaokul öğrencilerinin dönüşüm ve gelişim dönemine göre ortalama dört kat arttığı söylenebilir.

İmam hatip ortaokullarında 2012 sonrası dönemde gerek bina gerek ise öğrenci oranının genel ortaokul binaları ve öğrencileri içerisindeki oranının gelişim ve dönüşüm dönemine göre daha fazla artmasının nedeni olarak, zorunlu ortaokul uygulaması gösterilebilir. 8 yıllık zorunlu eğitim ile kapatılan imam hatip ortaokulları 2012 sonrasında zorunlu eğitimin bir parçası olarak tekrar açılmıştır. Eğitimlerine zorunlu olarak devam etmeleri gereken öğrenciler, lise kadar ortaokul çeşitliliğinin olmadığı Türk eğitim sisteminde (MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021) öğrencilerin tercih edecekleri az sayıdaki ortaokul çeşitliliğinden biri olan imam hatip ortaokullarını tercih ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla dönüşüm

ve gelişim dönemine göre imam hatip ortaokullarındaki oransal artışı nedeni, zorunlu eğitime ve ortaokullarda çok fazla program çeşitliliğinin olmamasına bağlanabilir.

Araştırmada elde edilen bir başka sonuç ise imam hatip ortaokullarını tercih eden öğrencilerin büyük çoğunluğunun müstakil imam hatip ortaokullarını tercih etmesidir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun müstakil imam hatip ortaokullarını tercih etmesinde, açılan müstakil imam hatip ortaokulu sayısının, lise bünyesinde açılan ortaokul sayısından daha fazla olmasının etkili olduğu söylenebilir (bkz. Tablo 1). Yine ortaokul öğrencileri ile lise öğrencilerinin gelişim dönemlerinin birbirinden farklı olması gibi faktörler, imam hatip ortaokulu öğrencilerinin müstakil imam hatip ortaokulunu seçmede etki etmiş olabilir (Karateke, 2015).

Araştırmanın bir başka amacı olan 2012 sonrası imam hatip liselerinin binalarının niceliksel durumuna bakıldığında; 2012-2013 öğretim yılında toplam ortaöğretim (10.418) içerisindeki oranının %6,46 (708) olduğu, 2020-2021 öğretim yılında ise bu oranın %12,89'a çıktığı görülmüştür. İmam hatip liselerinin gelişim ve dönüşüm dönemindeki yıllarda okul sayısı 605 (1997-1998) olduğu (Öcal, 2017, s. 270), bu sayının bütün ortaöğretim binaları içerisindeki (5.624) (MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007) oranının ise ortalama %10,75'tir. Dolayısıyla imam hatip liselerinin dönüşüm ve gelişim dönemine göre %2,14'lük bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışa, 2012 yılında çıkarılan 6287 sayılı "İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 4+4+4 şeklinde 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi ve meslek liselerine uygulanan kat sayı uygulamasının kaldırılmasından kaynaklanmıştır.

Araştırmanın bir başka amacı, imam hatip lisesine devam eden öğrencilerinin, ortaöğretim öğrencileri içerisindeki durumuna ilişkindir. Bu çerçevede imam hatip liselerine devam eden öğrencilerin, ortaöğretim öğrencileri içerisindeki oranının 2012-2013 öğretim yılında %7,62 olduğu görülmüştür. Bu süreçte imam hatip öğrencilerinin ortaöğretim içerisindeki en büyük artışının 2014-2015 öğretim yılında olduğu (%8,78'den %11,74) görülmektedir. Bu artışın nedeni bakıldığında bu tarihten itibaren Mesleki Açık Öğretim Lisesinde bir program olarak yer alan Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin, genel imam hatip lisesi öğrencileriyle birlikte MEB istatistiklerinde yer verilmesidir (Karateke, 2020, s. 58). 2020-2021 öğretim yılı itibarıyla imam hatip lisesine devam eden (666.963) öğrencilerin genel ortaöğretim öğrencileri içerisindeki oranı %10,55'tir. 28 Şubat öncesi (gelişim ve dönüşüm) dönemde (1997-1998) imam hatip liselerine devam eden toplam öğrenci (178.046) sayısının (Öcal, 2017, s. 270; Ünsür, 2005, s. 184) toplam ortaöğretim öğrencileri (2.129.969) içerisindeki (MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007) oranı ortalama %8,83'tür (Bu orana açık öğretim imam hatip liseleri dahil değildir). Bu rakamlara göre imam hatip lisesi öğrencilerinin 28 Şubat öncesi döneme göre %4,06 artış

gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla katsayı uygulamasının kaldırılması gibi olumlu bir sonuca rağmen, her ne kadar 2012 sonrası imam hatip liselerinde artışın olduğu ifade edilse de (Aşlamacı, 2017; Turan ve Vural, 2018) bu artışın oranı tartışılabilir. Burada dikkat çekilmesi gereken bir başka durum ise, 2012 sonrası dönemde Türkiye’de ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasıdır. Ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alınmasına rağmen imam hatip lisesine devam eden öğrencilerin oranının, önceki dönemlere göre artışı tartışmaya açıktır.

Araştırmanın bir başka amacı ise Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerine ilişkin niceliksel durumu tespit etmektir. Bu bağlamda Açık Öğretim Lisesine ilişkin sayısal verilerin 2014-2015 öğretim yılından itibaren imam hatip liseleri içerisinde yayımlandığı görülmüştür. Burada yer alan verilere göre Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin, imam hatip liseleri içerisindeki oranı ortalama altıda birdir. Açık liseler içerisindeki oranı ise %6,33’tür. Dolayısıyla imam hatip liselerini tercih eden öğrencilerin altıda biri Açık Öğretim İmam Hatip Lisesini tercih etmektedir.

Bu araştırmada elde edilen önemli bir sonuç ise son yıllarda imam hatip lisesi öğrencilerinin niceliksel artışının duraksamasıdır. Artışın durmasında öğrencilerin lise tercihlerinin farklılaşması olabileceği, medyanın imam hatipler deizme kayıyor gibi (Sözcü, 2018; Cumhuriyet, 2018) olumsuz haberlerinin de etkisi olabilir (bkz. Tablo 2 ve 5). Nitekim yazılı ve görsel medyanın toplumda haber yapabileceği birçok olay olmasına rağmen, belirli konuları haberleştirmesi, medyanın toplumları yönlendirme amacıyla örtüşmektedir (Terzioğlu ve Gecikli, 2019). Bu bağlamda medyanın olumsuz din algısı oluşturmadaki etkisi de düşünüldüğünde (Güneş, 2018) imam hatiplerle ilgili olumsuz haberlerin, bu okulların niceliksel artışlarının durmasına etki etmiş olabilir. İmam hatiplerin gelişim süreci incelendiğin niceliksel artışına etki eden bir diğer unsurun ülkenin siyasi atmosferinin olduğu söylenebilir (Ünsür, 2005). Siyasi atmosfer içerisindeki darbeler ise doğrudan veya dolaylı olarak imam hatip liselerini etkilediği (Emiroğlu, 2021; Toker ve Özcan, 2017; Yamaç ve Okumuş, 2020) anlaşılmaktadır. Dolayısıyla gerek medya gerek ise siyasi atmosfer Türk eğitim sistemi içerisinde yer alan imam hatip liselerinin gerek öğrenci gerek ise bina sayılarına etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bir başka sonuç ise genel ortaokullar ve liselerde erkek öğrenci sayısı daha fazla iken imam hatip ortaokullarında ve liselerinde öğrenim gören kızların genel olarak erkek öğrencilerden fazla olmasıdır (bkz. Tablo 2, 5, 6). İmam hatip okullarını kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla tercih etmesi, dini gerekçeler, öğrencilerin aile yapıları ve bu okulların geleneksel aile modeline ve cinsiyet rollerine uygun eğitim vermesinin yanında (Öcal, 2013, s. 188-189; Önen, 2003, s. 109-113; Çınar, 2018, s. 1249; Budak, 2019, s. 446; Özdemir ve Karateke, 2018, 5-13; Aşlamacı, 2017; Sarı, 2021; Aydınalp ve Erikoğlu, 2020) kentlerin

olumsuzluklarından kızlarını korumak isteyen ailelerin tercihlerinden (Erder, 1997, s. 131-132) kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde imam hatip ortaokulları ile imam hatip liselerinde bina ve öğrenci sayısında genel olarak artışın olduğu görülmekle birlikte, liselerdeki artışın ortaokullara oranla daha az olduğu görülmektedir. Gerek ortaokulların gerek liselerin bina ve öğrencilerinin genel eğitim sistemi içerisindeki oranlarında son yıllarda duraklamanın olduğu anlaşılmaktadır.

Öneriler

Bu sonuçlardan hareketle öğrencilerin, özellikle kadın öğrencilerin imam hatip liselerini neden tercih ettiklerinin, öğrencilerin bir kısmının neden Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi'ne yöneldiğinin, son yıllarda imam hatiplere yönelimin neden durduğunun araştırılmaya ihtiyacı vardır.

Kaynakça / Reference

Aşlamacı, İ. (2017). İmam hatip liselerindeki din eğitiminin niteliğini etkileyen sorunlar: okul yöneticilerinin görüşlerine dayalı nitel bir araştırma. *Turkish Studies*, 12 (10), 49-80. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11999>

Aşlamacı, İ. (2017). *Öğrenci ve Öğretmenlerine göre imam hatip liseleri: profiller, algılar, memnuniyet, aidiyet*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi.

Aydınalp, H. ve Erikoğlu, E. N. (2020). İmam hatip lisesinde eğitim gören gençlerin okul tercihlerini etkileyen faktörler. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 12, 45-74.

Ayhan, H. (2014). *Türkiye'de din eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Budak, H. (2019). TEOG sınavında başarılı olan öğrencilerin imam hatip lisesini tercih nedenleri ve sosyal kimlik inşa sürecinde imam hatip liselerinin rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 438-459. doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3366>

Cebeci, S. (2005). *Din eğitimi bilimi ve Türkiye'de din eğitimi*. İstanbul: Akçağ Yayınları.

Çınar, F. (2018). İmam hatip liselerinden beklentiler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (60), 1243-1259. doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2870>

- Emiroğlu, A. (2021). Darbeler süreci ile adalet ve kalkınma partisi ekseninde imam hatip ortaokulları/liseleri. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (25), 1-13.
- Erder, S. (1997). *Kentsel gerilim*. Ankara: Umag Yayınları.
- Ergin, O. (1997). *Türkiye maarif tarihi*. İstanbul: Eser Matbaası.
- Güneş, A. (2018). Medyanın olumsuz din algısına etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 (1), 203-216.
- Karateke, T. (2015). İmam hatip liselerinde idarecilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik nitel bir çalışma. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 145-171.
- Karateke, T. (2020). Açık Öğretim İmam Hatip Liselerinde din eğitimi. Ankara: İlahiyat.
- Kaya, M.; Bilgü, A. H. ve Kuşakçı, S. (2020). İmam hatip liseleri üzerine kapsamlı bir literatür taraması. *Talim: Journal of Educatin in Muslim Societies and Communities*, 4 (1), 79-113.
- Öcal, M. (2007). Türk hukuk mevzuatında din eğitimi ve öğretiminin yeri ve uygulama biçimi. İlyas Çelebi (Ed.), *Avrupa Birliđi Sürecinde Dini Kurumlar ve Din Eğitimi* (s. 511-558). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Öcal, M. (2013). *100. yılında imam hatip liseleri (1993-2013)*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Öcal, M. (2017). *Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de din eğitimi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Önen, E. (2003). Din, devlet ve toplum ilişkileri bağlamında dini eğitime yönelen kız öğrenciler sorunu. *Sosyoloji Dergisi Gençlik Özel Sayısı*, 107-114.
- Özdemir, Ş. ve Karateke, T. (2018). Öğrencilerin imam hatip liselerini tercih etme nedenleri (Elazığ örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 45, 5-33. doi: <https://doi.org/10.17120/omuifd.438465>
- Özgür, İ. (2011). *İmam hatip okulları inanç, siyaset ve eğitim*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Sarı, M. (2021). İmam-hatip liselerini tercih eden öğrenci ve velilerin beklentileri ve bu beklentilerinin karşılanma düzeyi. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10 (19), 98-120.
- Terzioğlu, E. ve Geçikli, F. (2019). Algı yönetiminde medyanın rolü: Avrupa Birliđi-Türkiye müzakere süreci. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(3),977-994.
- Toker, İ. ve Özcan, C. (2017). Laiklik ve sekülerleşme bağlamında imam hatip liselerinin dünü, bugünü, yarını. *Eskişeni Anadolu İlahiyat Akademisi Araştırma Dergisi*, 35, 33-50.

Turan, İ. ve Vural, A. (2018). İmam hatip lisesi son sınıf öğrencilerinin mesleki yeterlik algısı. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11(3)), 1745-1760. doi 10.17218/hititsosbil.445930

Ünsür, A. (2005). *İmam hatip liseleri kuruluşundan günümüze*. İstanbul: Ensar Neşriyat.

Yamaç, M. ve Okumuş, E. (2020). Türkiye’de cumhuriyet döneminde darbeler ve din. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 483-511. doi: <http://dx.doi.org/10.46353/k7auifd.723177>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet kaynakları

MEB, Millî Eğitim Bakanlığı, *Resmi İstatistikler*. (2021 2 Ekim). Erişim Adresi: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>.

MEB, Millî Eğitim Bakanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007*. (2021 3 Ekim). Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020711_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2006_2007.pdf

MEB, Millî Eğitim Bakanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021*. (2021 3 Ekim). Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf

Sözcü (2018 4 Nisan). *İmam hatipler deizme kayıyor*. Erişim Adresi: <https://www.sozcu.com.tr/2018/egitim/imam-hatipliler-deizme-kayiyor-2329466/>

Cumhuriyet (2018 4 Nisan). *İmam hatipler deizme kayıyor*. Erişim Adresi: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/imam-hatipliler-deizme-kayiyor-952691>.

